

Florentina Chifu

Educație muzicală

6

Manual pentru clasa a VI-a

STRUCTURA MANUALULUI	4	INVESTIGAȚIE – TRADIȚII DE ANUL NOU	45
IMNUL DE STAT AL ROMÂNIEI – <i>DEȘTEAPTĂ-TE ROMÂNE!</i>	6	TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE FLORII	46
COMPETENȚE GENERALE ȘI SPECIFICE	6	DANSURI POPULARE	47
UNITATEA 1. CÂNT VOCAL ȘI INSTRUMENTAL	7	MUZICA RELIGIOASĂ	52
DEPRINDERI DE CÂNT VOCAL: RESPIRAȚIE, EMISIE VOCALĂ, INTONAȚIE	8	<i>RECAPITULARE</i>	55
PĂSTRAREA UNEI PULSAȚII CONSTANTE	10	<i>EVALUARE</i>	56
GESTURI DIRIJORALE (TACTAREA MĂSURILOR, PREGĂTIREA INTRĂRII, ÎNCHIDERI DE FRAZĂ, DIFERENȚE DINAMICE)	11	UNITATEA 5. ORGANIZĂRI SONORE	
ELEMENTE DE TEHNICĂ INSTRUMENTALĂ: EMISIE, INTONAȚIE, COORDONARE RITMICĂ	12	MODALE ȘI TONALE	57
<i>RECAPITULARE</i>	14	MODURI DE 2–5 SUNETE	58
<i>EVALUARE</i>	16	DIEZUL ȘI BECARUL	62
UNITATEA 2. ELEMENTE		BEMOLUL ȘI BECARUL	63
DE LIMBAJ MUZICAL. RITMUL	17	STRUCTURA GAMELOR MAJORE	64
RITMUL ÎN MUZICĂ	18	TONALITATEA SOL MAJOR	66
SEMNE DE PRELUNGIRE A DURATEI	19	TONALITATEA FA MAJOR	67
ANACRUZA	20	STRUCTURA GAMELOR MINORE	68
SINCOPA	22	GAMA LA MINOR ARMONIC	69
CONTRATIMPUL	25	GAMA LA MINOR MELODIC	70
<i>RECAPITULARE</i>	28	GAMA MI MINOR	71
<i>EVALUARE</i>	30	GAMA RE MINOR	72
UNITATEA 3. INTERVALE MUZICALE	31	<i>RECAPITULARE</i>	73
PRIMA ȘI SECUNDA	32	<i>EVALUARE</i>	76
TERȚA	33	UNITATEA 6. PROCEDEE COMPONISTICE SIMPLE	77
CVARTA ȘI CVINTA	34	REPETIȚIA ȘI SCHIMBAREA	78
SEXTA	36	VARIEREA DISCURSULUI	79
SEPTIMA	37	ELEMENTE DE FORME MUZICALE	81
OCTAVA	38	<i>RECAPITULARE</i>	83
<i>RECAPITULARE</i>	39	<i>EVALUARE</i>	84
<i>EVALUARE</i>	40	UNITATEA 7. GENURI ALE MUZICII CULTE	85
UNITATEA 4. ELEMENTE DE FOLCLOR		MINIATURA INSTRUMENTALĂ	86
ȘI MUZICĂ RELIGIOASĂ	41	SUITA PRECLASICĂ	88
TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE CRĂCIUN ȘI DE ANUL NOU	42	SUITA MODERNĂ	90
		<i>RECAPITULARE</i>	92
		<i>EVALUARE</i>	93
		RECAPITULARE FINALĂ	94
		EVALUARE FINALĂ	96

Amintește-ți din clasa a V-a regulile de cântare vocală.

- ▶ Ce reguli de cântare respectă copiii din ilustrația alăturată?
- ▶ Cum trebuie să respiri în timpul cântării?
- ▶ Ce mișcări face dirijorul pentru a coordona corul?
- ▶ Ce rol au aceste mișcări?
- ▶ La ce instrument ți-ar plăcea să cânti?
- ▶ De ce ai ales acest instrument?
- ▶ Ce știi despre acest instrument?

CONȚINUTURI:

- ▶ Deprinderi de cânt vocal: respirație, emisie vocală, intonație
- ▶ Păstrarea unei pulsații constante
- ▶ Gesturi dirijorale (tactarea măsurii, pregătirea intrării, închideri de frază, diferențe dinamice)
- ▶ Elemente de tehnică instrumentală: emisie, intonație, coordonare ritmică
- ▶ Elemente de tehnologie a informației

*Muzica este oglinda sufletului.
Ea pornește din inimă și se adresează inimii.*

George Enescu (1881–1955), compozitor, violonist, pianist, dirijor și pedagog român

DEPRINDERI DE CÂNT VOCAL: RESPIRAȚIE, EMISIE VOCALĂ, INTONAȚIE

Amintește-ți!

- De ce este necesar să stai cu spatele drept în timp ce cânti?
- De ce trebuie să ții gura larg deschisă și rotundă?
- Cum trebuie să respiri în timpul cântării?
- De ce trebuie să îți încălzești vocea înainte de a cânta?

Exercițiile de încălzire a vocii au rolul de a pregăti și de a încălzi corzile vocale pentru a avea o intonație corectă și o emisie frumoasă și îngrijită. Exercițiile de respirație se bazează pe inspirație profundă și pe expirare lentă pentru a susține frazele discursului muzical.

Știi că...?

Respirația corectă în timpul cântatului are beneficii asupra sănătății:

- asigură un nivel crescut de oxigen în sânge;
- îmbunătățește circulația și starea de spirit;
- crește capacitatea pulmonară datorită respirației profunde;
- îmbunătățește sistemul imunitar;
- relaxează.

Exersează!

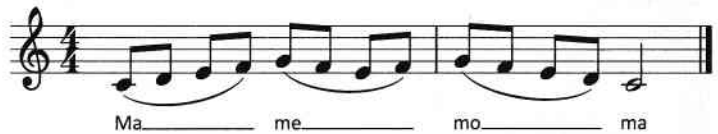
- Inspiră numărând până la 3, reține aerul numărând din nou până la 3, expiră tot în trei timpi, emițând în același timp un „s” încet și relaxează până la 3. Repetă exercițiul numărând până la 5, apoi până la 8 pe expirație.
- Inspiră și reține aerul spunând un „s” prelungit, mai întâi încet, apoi tare; observă că trebuie mai multă susținere pentru sunetul tare decât pentru cel încet. Repetă secvența încet-tare, spunând de data aceasta „uan, uan”.
- Intonează pe o singură respirație următorul exercițiu de încălzire a vocii.

- Exersează respirația, deschiderea corectă a gurii și dicția pe această vocaliză.

- Inspiră fără să ridici umerii și emite sunetul curat. Caută ca sunetul să fie îngrijit, suplu și catifelat, astfel încât să vibreze cavitatea bucală.

Reține!

- Ține spatele drept pentru a putea respira corect.
- Inspiră adânc și expiră lent, eliberând aerul treptat.
- Ține gura deschisă pe verticală, cu buzele ușor rotunjite (imaginează-ți un ou în poziție verticală), pentru o emisie bună. Numai pentru vocalele *i* și *u* deschiderea gurii este mai mică, dar forma este aceeași.
- Nu forța vocea atunci când cânti. Tăria exagerată distruge vocea și face ca sunetul emis să se audă forțat.
- Intonează corect sunetele, la înălțimea corespunzătoare.
- Ascultă sunetele emise de colegi, astfel încât să nu ieși în evidență.

PĂSTRAREA UNEI PULSAȚII CONSTANTE

 Tehnologia te învață muzică!

Instalează-ți pe telefonul mobil aplicația *The Metronome* by Soundbrenner pe care o poți descărca gratuit de pe internet.

Aceasta are următoarele funcții:

- îți redă tempoul (mișcarea) ales de tine;
- repetă anumite pasaje de mai multe ori, până când stăpânești ritmul;
- repetă cu subdiviziuni* și accente;
- repetă în grup vocal sau instrumental cu Multiplayer Synchronisation;
- alege sunetul metronomului;
- salvează propriile tale combinații ritmice și încarcă-le în metronom.

Repetă cântecele învățate folosind aplicația *The Metronome*.

 Exersează!

- Intonează cântecul alăturat și marchează pulsațiile metrului lovind ușor cu degetele în bancă pe timpul accentuat.
- Intonează cântecul *Vocea mea* (pagina 9) și marchează pulsațiile ritmice cu bătăi din palme pe timpul accentuat.

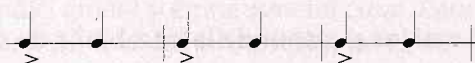
 Descoperă!

Inspiră și expiră încercând să stabilești câte bătăi ale inimii se produc în fiecare dintre cele două faze ale respirației. Degetul arătător și cel mijlociu vor sta la încheietura mâinii stângi, unde se află artera radială pentru a măsura pulsul. Apoi, folosind un cronometru, numără bătăile inimii într-un minut. Vei afla care este numărul de pulsații ale inimii tale într-un minut.

Citește ritmic exercițiul de mai jos. Vei observa că și acest exercițiu are propria pulsație ritmică dată de accentele fiecărei măsurii. Tempoul unei piese, adică mișcarea în care se cântă piesa, reprezintă numărul de pulsații ritmice pe minut.

 Reține!

Fiecare piesă muzicală are propria sa pulsație ritmică dată de alternanța timpilor accentuați și neaccentuați grupați în măsuri. În exercițiul de mai sus, succesiunea periodică a accentelor are loc din 2 în 2 timp.

În piesa *Vocea mea* (pag. 9), succesiunea periodică a accentelor are loc din 3 în 3 timp.

Mândruțiță de la Ramna

Allegretto Muzică: Béla Bartók

1. Co - dru - le pe văr - ful tău, măi!
 Creas - că iar bă și bi - cău, măi!
 2. Ca să pas că mur - gul meu, măi!
 Să mă duc un - de vreau eu, măi!

Refren *p* *mf* *p* *mf* *p*

As - ta-i A - na Lu - go - ja - na, Mân - dru - li - ța de la Ram - na!

* Subdiviziuni – Împărțiri ale unei unități de timp mai mari în părți mai mici: jumătăți, sferturi etc.

GESTURI DIRIJORALE

(TACTAREA MĂSURILOR, PREGĂTIREA INTRĂRII, ÎNCHIDERI DE FRAZĂ, DIFERENȚE DINAMICE)

Descoperă!

- Intonează următorul exercițiu de încălzire a corzilor vocale. Privește la dirijor pentru a te sincroniza cu ceilalți colegi, intrând în același timp, atacând și încheind în același timp frazele muzicale.

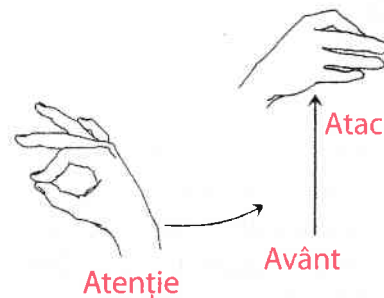

- Intonează exercițiul de încălzire de mai jos. Privește la dirijor pentru a respecta indicațiile privind intensitatea sunetelor: se crește de la piano (p) – încet la forte (f) – tare.

Reține!

Momentul de începere a cântării se numește **intrare** și este compus din două părți: **inspirația**, la gestul de **avânt** executat de dirijor, și **emisia**, la gestul acestuia de **atac**. Pentru ca piesa să fie cântată în viteza dorită de dirijor, acesta va tacta o măsură înainte de momentul începerii cântării. Când gestică dirijorului este apropiată de corp, înseamnă că intensitatea sonoră este mică. Atunci când gesturile sale sunt ample, spre înainte – intensitatea sonoră crește. Momentul închiderii unei fraze muzicale se realizează cu ambele mâini care execută o mișcare circulară din exterior către interior concomitent cu închiderea degetelor.

Exersează!

Le matin*

Moderato Cântec francez

Dans le loin - tain L'au - be s'é - veil - le,
În de - păr - tări Zori se răs - fa - ță,

Rien ne som - meil - le, C'est le ma - tin
Șcli - pesc În zări E di - mi - nea - ță.

* Dimineață (traducere din limba franceză)

- Amintește-ți din clasa a V-a tactarea măsurilor (pagina 18) și dirijează cântecul folosind gesturile prezentate la rubrica **Reține!**. Apoi dirijează cântecele *Vocea mea* (pagina 9) și *Mândruțică de la Ramna* (pagina 10) exersând gesturile învățate.

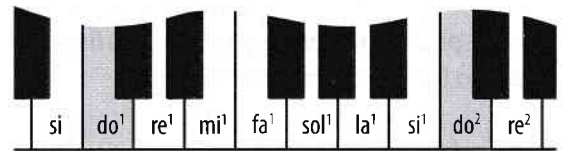
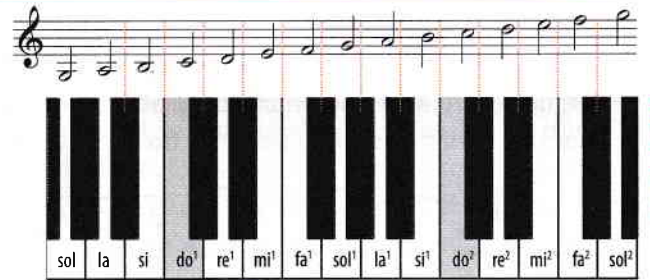
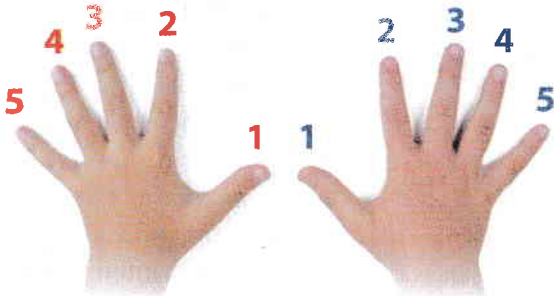
ELEMENTE DE TEHNICĂ INSTRUMENTALĂ: EMISIE, INTONAȚIE, COORDONARE RITMICĂ

Descoperă!

Instrumente cu clape

Instrumente cu clape sunt: pianul, orga, orga electronică, clavieta etc. Toate acestea au un element comun: *claviatura*. Aceasta reprezintă totalitatea clapelor albe și negre ale instrumentului respectiv. Sunetele sunt produse prin apăsarea clapelor și urcă în înălțime de la stânga la dreapta.

Reține!

Pianul este un instrument muzical la care sunetul este produs de corzi metalice fixate pe o placă de rezonanță, lovite de ciocănele acoperite cu pâslă, prin intermediul unei claviaturi. Studiul pianului nu pune probleme de intonație. În schimb, trebuie exercitată coordonarea ritmică și melodică dintre mâna stângă și mâna dreaptă, care cântă împreună.

Exersează!

Execută acest exercițiu cu fiecare mână în parte. Observă modul în care se schimbă degetele:

- ▶ La mâna dreaptă: de la 1, 2, 3, apoi degetul 1 trece pe sub degetul 3 pentru a continua până la **do**².
- ▶ La mâna stângă: de la 5, 4, 3, 2, 1, apoi degetul 3 trece pe deasupra degetului 1 pentru a continua până la **do**².

Apoi execută exercițiul cu ambele mâini deodată.

Execută la un instrument cu clape piesa *Trageți hora*. Urmărește digitația notată cu albastru deasupra portativului pentru mâna dreaptă, și cu roșu – sub portativ – pentru mâna stângă.

Trageți hora

Potrivit Melodie populară

1 4 1 4 1 4 1 2 3 4 5 4 1 2 3 4
Tra-geți ho-ra, măi flă-căi, Frun-ză ver-de, măi, Doi pași î-na-
1 2 3 5 4 3 2 3 5 4 3 2 1 2 3 2 1 2 1 3 2
5 4 3 1 2 3 4 3 1 2 3 4 5 4 3 1 2 1 2 3 4
in-te, măi, Și doi î-na-poi, Vezi a-șa se joa-că ve-sel ho-ra pe la noi.

Instrumente de percuție

Instrumentele de percuție au rolul de a susține linia ritmică a unei piese. Aceste instrumente sunt ușor de procurat și de folosit.

Dintre acestea, cele mai cunoscute sunt tobele, tamburinele, maracasele. Poți încerca să construiești singur instrumente de percuție, din diferite ambalaje (sticle, borcane, cutii) umplute cu boabe de orez, de fasole, de mazăre sau de grâu.

Instrumentele de percuție produc sunete atunci când instrumentistul le atinge, le scutură sau le lovește. Aceste tehnici pot fi aplicate și asupra corpului uman. Bătăile din palme, din picioare, bătăile pe coapse, pocnetele din degete, clic cu limba în cerul gurii poartă denumirea de *percuție corporală*.

Exersează!

- Scrie pe caiet numele instrumentelor din imaginea alăturată.
- Intonează cântecul pe note, apoi pe cuvinte.
- Acompaniază-i pe colegii tăi cu toba în timp ce intonează cântecul, după cum îți arată duratele de pe linia ritmică.

Azi e soare

Versuri: Vicenția Vara

Cântec american

Moderato

Cor

Că - te doi tot im - pre - u - nă. Ba - tem pal - me - le u - șor,
Mu - zi - ca me - reu ne - a - du - nă Și un zâm - bet dă - ru - im.

Tobă

Cor

Azi e soa - re, vre - me bu - nă Și pe cer nu - i ni - ciun nor.
Azi e soa - re, vre - me bu - nă Și doar ve - seli o să fim.

Tobă

- Intonează cântecul și acompaniază cu percuție corporală (bătăi din palme sau pocnet din degete) respectând duratele scrise sub portativ.

Știi că...?

Instrumentele de percuție sunt printre cele mai vechi instrumente. Acestea erau folosite în dansuri primitive, ceremonii religioase și marșuri militare.

Portofoliu

Discută cu colegii despre conținutul de idei și sentimente transmis de piesă. Scrie pe o foaie A4 ce apreciezi la această lucrare. Poți să te inspiri din ideile cuprinse în lista de mai jos:

- ritmul vioi;
- acompaniamentul antrenant;
- îndemnul la veselie;
- simplitatea melodiei;
- alternanța optimi-pătrimi;
- versurile optimiste;
- melodia luminoasă;
- îndemnul la prietenie;
- beneficiile muzicii.

Adaugă și alte motive pentru care ți-a plăcut piesa.